

उद्योगांना सर्व मंजुच्या एकाच ठिकाणी
देण्यासाठी एक खिडकी योजना राबविणे -
"मैत्री कक्ष" सक्षम करणे.

महाराष्ट्र शासन
उद्योग ऊर्जा व कामगार विभाग
मादाम कामा मार्ग, मंत्रालय, मुंबई.
शासन निर्णय क्रमांक मेर्झ २०१५/ प्र.क्र. १०५/ उद्योग-८
दिनांक - ११ फेब्रुवारी, २०१६

संदर्भ:-

- १) शासन निर्णय उद्योग विभाग क्र. ई-बीझ-२०१३/प्र.क्र. ११७/उद्योग-८,
दि. ०१/०३/२०१४.
- २) शासन निर्णय उद्योग विभाग क्र. मेर्झ-२०१४/प्र.क्र. ८८/उद्योग-८,
दि. ०८/०१/२०१५.
- ३) शासन अधिसूचना सामान्य प्रशासन विभाग दिनांक - २१/०८/२०१५.
- ४) केंद्रीय वाणिज्य व उद्योग मंत्रालय पत्र क्र. अर्धशासकीय पत्र क्र. १०(४५)/२०१५-BE.I,
दि. ०१/१०/२०१५

प्रस्तावना-

केंद्र शासनाने दि. २१ डिसेंबर, २०१४ रोजी "मेक इन इंडिया" या विषयावर आयोजित केलेल्या एका राष्ट्रीय कार्यशाळेत "व्यवसाय करणे सोपे" Ease of doing Business करण्यासाठी राज्याला घालून दिलेल्या मुदतीत अंमलबजावणी करण्याकरीता ९८ शिफारशी केल्या होत्या. "व्यवसाय करणे सोपे" करण्याच्या संबंधात जागतिक बँकेने केलेल्या सर्वेक्षण अहवाल सन २०१५-१६ मध्ये जागतिक स्तरावर देशाच्या क्रमवारीत भारताचा क्रमांक १३० वर असून या क्रमवारीत पहिल्या ५० मध्ये भारताचा क्रमांक यावा म्हणून, मा.पंतप्रधानांनी आवश्यक ते सर्व उपाय योजण्यावर भर दिला आहे. केंद्र शासनाच्या व्यापार व वाणिज्य मंत्रालयाने या संबंधात केलेल्या शिफारशींपैकी, राज्यात उद्योग उभारण्यासाठी आवश्यक मंजुच्या मिळवून देण्याकरीता एक खिडकी योजनेची अंमलबजावणी करणे, ही एक महत्वाची शिफारस आहे. त्यास अनुसरुन मुख्य सचिवांनी राज्यात एक खिडकी योजना राबविणे बाबत "मेक इन इंडीया" कार्यशाळेत उपस्थित मान्यवरांना आश्वासित केले आहे. मा.मुख्यमंत्री तसेच मा.मुख्यसचिव यांचे स्तरावर "मेक इन इंडीया" आणि "मेक इन महाराष्ट्र" यांच्या प्रगतीचा आढावा घेण्यात येत आहे.

जागतिक बँकेच्या व्यवसाय करणे सोपे करण्यासंबंधीच्या अहवालातील एकूण क्रमवारीत भारताचा क्रमांक वर यावा आणि "मेक इन महाराष्ट्र" चा उपक्रम यशस्वी व्हावा म्हणून संबंधित उद्योग स्थापण्यासाठी आवश्यक विविध यंत्रणांकडून ना हरकते व परवाने यांच्या प्रक्रीया/ टप्पे व त्यास लागणारा कालावधी कमी करणे अपेक्षित आहे. "एक खिडकी योजना" परिणामकारकपणे राबविल्यास हा उद्देश साध्य करता येईल.

भविष्यात राज्यातील औद्योगिक गुंतवणूकीचे वातावरण वृद्धींगत होणेसाठी विविध विभागांचे परवाने मंजूरीच्या प्रक्रीयेचे सुलभिकरण व्हावे यासाठी केंद्रशासनाने विभागनिहाय शिफारशीची नियमावली आखुन दिली आहे. सदर शिफारशीच्या अंमलबजावणीतील प्रगतीनुसार जुलै, २०१५ पासून राज्यांना प्रगती निर्देशांक देण्याची प्रक्रीया सुरु झाली आहे. या शिफारशीपैकी अत्यंत महत्वाची शिफारस "एक खिडकी योजना" राबविणे ही आहे व त्याचा परिणाम राज्याचे मानांकन सुधारण्यासाठी होणार आहे. केंद्रशासनातर्फे सर्व राज्यांमध्ये व्यवसाय करणे सोपे व्हावे याबाबत झालेल्या सन २०१५ च्या पडताळणीनुसार महाराष्ट्राचा क्रमांक आठवा आहे. तदनंतर केंद्रशासनाने विभागनिहाय ३४० शिफारसी दिल्या आहेत, त्यापैकी फक्त एक खिडकी योजना राबविण्याच्या अनुषंगाने ३६ शिफारसी आहेत. त्यामुळे सन २०१६ च्या राज्याच्या मानांकनामध्ये वृद्धी होण्यासाठी महाराष्ट्रात उद्योगांना परवाने व ना-हरकत एकाच ठिकाणी उपलब्ध करून देण्याकरिता एक खिडकी योजना कार्यान्वित होणे अत्यंत आवश्यक आहे.

राज्यात पात्र व्यक्तींना पारदर्शक, कार्यक्षम व समयोचित लोकसेवा देण्याकरिता आणि पात्र व्यक्तींना लोकसेवा देणा-या शासकीय विभागांमध्ये व अभिकरणांमध्ये आणि इतर सार्वजनिक प्राधिकरणांमध्ये पारदर्शकता व उत्तरदायित्व आणण्यासाठी आणि तत्संबंधित व तदानुषंगिक बाबींकरिता तरतूद करण्यासाठी एक सर्वसमावेशक कायदा शासन अधिसुचना दिनांक ३१/०८/२०१५ अन्वये महाराष्ट्र लोकसेवा हक्क अधिनियम प्रख्यापित केला आहे. सदर अधिनियमाच्या तरतूदीप्रमाणे प्रत्येक सार्वजनिक प्राधीकरणामार्फत पुरविण्यात येणा-या सेवांचा तपशील देऊन त्यासाठी विहित कालमर्यादा निश्चित करून पद निर्देशित अधिकारी, प्रथम व दिवतीय अपील प्राधीकारी नियुक्त करण्याची तरतूद नमूद केली आहे. यास्तव महाराष्ट्र लोकसेवा हक्क अधिनियमाखालील तरतूदीचा वापर करून एक खिडकी योजना उद्योगांसाठी अधिक सक्षम व प्रभावी करण्याचा प्रयत्न करण्यात येत आहे.

"मेक इन महाराष्ट्र" या महत्वाकांक्षी उपक्रमाचा मुख्य उद्देश, उद्योग स्थापनेसाठी लागणाच्या मंजुच्या मिळण्यासाठी यंत्रणेत सुधारणा राबविणे शक्य व्हावे म्हणून ई-व्यासपीठाचा वापर करून शासनाच्या कार्यपद्धतीत सुलभता, कार्यक्षमता व पारदर्शकता आणणे, असा आहे. प्रस्तुत उद्देश, राज्यातील उद्योग क्षेत्रात नविन गुंतवणूक सुकर करण्यासाठी "एक खिडकी योजना" राबवून त्यांना सर्व परवानग्या एकाच ठिकाणी उपलब्ध करून देऊन साध्य होणार आहे.

राज्याने नविन औद्योगिक धोरण शासन निर्णय दि. २२ फेब्रुवारी, २०१३ अन्वये जाहीर केले आहे. औद्योगिक धोरण-२०१३ मध्ये अभिप्रेत असलेले एक एकात्मिक सुलभता कक्ष (Integrated Facilitation Centre) गुंतवणूकदारांना सहाय्य करण्यासाठी राज्य शासनाने सुरु केला आहे.

या एकात्मिक सुलभता कक्षाचे नामकरण अधिकृतपणे "महाराष्ट्र उद्योग, व्यापार आणि गुंतवणूक सुविधा केंद्र (मैत्री)" असे करण्यात आले असून तो मुंबईत दि. २७ फेब्रुवारी, २०१४ पासून सुरु झाले आहे.

उपरोक्त वस्तुस्थिती लक्षात घेता, उद्योग स्थापन करण्याकरिता सर्व ना हरकती / परवाने / मंजुच्या एकाच ठिकाणी उद्योजकांना तातडीने व सुलभरीत्या प्राप्त होण्याकरिता एक खिडकी योजना राबविण्याचे शासनाच्या विचाराधीन असून त्याकरिता मैत्री कक्ष सक्षम करण्याची आवश्यकता दिसून येते.

शासन निर्णय:-

राज्यात उद्योग स्थापन करण्याकरिता सर्व ना हरकती / परवाने / मंजुच्या एकाच ठिकाणी उद्योजकांना तातडीने व सुलभरीत्या प्राप्त होण्याकरिता एक खिडकी योजना राबविण्याचा शासनाने निर्णय घेतला असून त्याकरिता मैत्री कक्ष सक्षम करण्यात येत आहे.

२. मैत्री कक्षाची जबाबदारी व व्याप्ती-

खालील उद्दिष्टे साध्य करण्याकरीता प्रकल्पांच्या अंमलबजावणी दरम्यानचा प्रवास अधिक सुरक्षीतपणे पार पाडण्याची जबाबदारी मैत्री कक्षावर सोपविण्यात आली आहे: -

१) गुंतवणूकदारांना एकाच ठिकाणी संपर्क साधून सर्व मंजुच्या मिळवून देणे.

२) ऑन-लाईन आणि कालबध्द मर्यादित मंजुच्या उपलब्ध करून देणे.

३) प्रकल्पांच्या उभारणीदरम्यान व त्यानंतर उद्घवणाच्या अडचणींचे निवारण करणे

"मैत्री" व्यासपीठ सध्या राज्यातील उद्योजक उद्योगांकरीता एक माहिती/सुविधा केंद्र, तक्रार निवारण करणारी यंत्रणा म्हणून काम करीत आहे. जागतिक बँकेच्या "व्यवसाय करणे सोपे" (Ease of Doing Business) या वर्गवारीत देशाचे मानांकन उंचावण्यासाठी आणि "मेक इन महाराष्ट्र" उपक्रम यशस्वी व्हावा तसेच उपरोक्त उद्दिष्टे साध्य करण्याकरीता "मैत्री" ची व्याप्ती आणखी वाढविण्यात येत आहे.

३. मैत्री कक्षाच्या सेवा व अधिकार:-

राज्यातील उद्योजकांना त्यांच्या उद्योग स्थापनेकरीता "मैत्री कक्षाची" एक प्रचलित सुविधा/तक्रार निवारण यंत्रणा एवढी मर्यादित व्याप्ती न ठेवता त्यात व्यापक सेवांचा अंतर्भाव करून खालील विभागांच्या सेवा उपलब्ध करून देण्याचे प्रस्तावीत आहे, त्यापुढे अस्तित्वातील मैत्री कक्षाची रचना व त्याचे अधिकार अधिक व्यापक व सक्षम करण्यात येत आहे.

अस्तित्वातील मैत्री कक्षात् विविध विभागांचे समन्वय अधिकारी महिन्याच्या दुस-या शुक्रवारी विकास आयुक्त (उद्योग) यांच्या अध्यक्षतेखाली बैठकीसाठी एकत्र येवून राज्यातील रु. १० कोटी पेक्षा अधिक गुंतवणूक असणा-या उद्योगांना सहाय्य करीत आहेत. आता मैत्री कक्षात् विविध परवाने /ना-हरकती तातडीने व सुलभतेने प्राप्त होण्याकरिता मैत्री कक्ष सक्षम करून त्यात विविध पदे निर्माण करून त्यावर संबंधित विभागाच्या अधिका-याची प्रतिनियुक्तीने पदस्थापना करून कायम स्वरूपी उपाययोजना करण्यात येत आहे.

खालील नमुद विषयांकित सेवा संबंधित विभागांनी लोकसेवा हक्क अधिनियम २०१५ अंतर्गत अधिसूचित कराव्यात तसेच राज्य लोकसेवा हक्क अधिनियमांतर्गत या सेवा उपलब्ध करून देण्यासाठी संबंधित विभागाने /यंत्रणेने निश्चित कालावधी विहित करावेत.

अ.क्र.	विभाग	सेवा	मैत्री कक्षातील समन्वय तथा प्रथम अपिलीय अधिकारी
१	पर्यावरण विभाग	१. कन्सेंट टू इष्टेलीश २. कन्सेंट टू ऑपरेट	विभागीय अधिकारी, महाराष्ट्र प्रदुषण नियंत्रण मंडळ
२	वित्त विभाग	१. मुल्यवर्धित कर, केंद्रीय विक्री कर, व्यवसाय कर, नोंदणीकरण	सह विक्रीकर आयुक्त
३	कामगार विभाग	१. व्यवसाय नोंदणीकरण २. कंत्राटी कामगार नियमन अधिनियम अंतर्गत अनुज्ञाप्ती व नोंदणीकरण ३. खाजगी सुरक्षा रक्षक अधिनियम १८८१ अंतर्गत नोंदणीकरण ४. इमारत व इतर बांधकाम कामगार अधिनियम १९९६ अंतर्गत नोंदणीकरण ५. कामगार विभागातील अन्य अधिनियमा अंतर्गत नोंदणीकरण	अपर आयुक्त (कामगार)
४	कामगार विभाग औद्योगिक सुरक्षा व आरोग्य संचालनालय	१. कारखाना इमारत आराखडा मंजूरी २. कारखाना अनुज्ञाप्ती	सह संचालक
५	कामगार विभाग बाष्पके	१. बाष्पके अधिनियमांतर्गत घटकांची नोंदणीकरण	सह संचालक
६	नगर विकास विभाग-१	१. जमीन वापर बदलासंदर्भात परवानगी २. इमारत आराखडा मंजूरी	अतिरिक्त संचालक (नगररचना)

		<ul style="list-style-type: none"> ३. उद्योग घटकांना वाढीव चटई क्षेत्र निर्देशांक मंजूरी ४. जोत्या पर्यंत बांधकाम प्रमाणपत्र देणे ५. बांधकाम पुर्णत्व व रहिवास प्रमाणपत्र ६. वृक्ष तोडणी परवानगी ७. मालमत्ता कर व अन्य स्थानिक करांमध्ये सुट देणे 	
७	नगर विकास विभाग-२	<ul style="list-style-type: none"> १. अग्निशमन मान्यता (तात्पुरती/ कायम) 	उप संचालक, महाराष्ट्र अग्नीशमन सेवा
८	वन विभाग	<ul style="list-style-type: none"> १. अनुसूचित वृक्ष तोड परवाना/ मंजूरी २. वृक्ष वाहतूक परवानगी 	वन संरक्षक
९	ऊर्जा विभाग	<ul style="list-style-type: none"> १. बांधकामासाठी विद्युत भार मंजूरी २. उद्योगसाठी विद्युत भार मंजूरी ३. औद्योगिक क्षेत्रात विज व feeder lines उपलब्धतेची स्थिती ४. Line charging permission at MSETCL. ५. विद्युत शुल्क माफी प्रकरणांना मंजूरी ६. डिजी सेट आराखडा मंजूरी ७. डिजी सेट चार्ज परवानगी ८. डिजी सेट नोंदणीकरण 	अधिक्षक अभियंता, महाराष्ट्र राज्य विद्युत वितरण कंपनी लि.
१०	महसूल विभाग	<ul style="list-style-type: none"> १. मुद्रांक शुल्क आकारणीतून सुट (दस्तावेज नोंदणीकरण) 	सहसंचालक, मुंद्रांक
११	महसूल विभाग	<ul style="list-style-type: none"> १. उद्योग घटकांसाठी मुलभूत सुविधा जसे वीज, पाणी जोडणी, रस्ता खोदणे इ.करीता वहीवाट हक्क २. औद्योगिक वापरासाठी अकृषक परवानगी ३. इंधन साठवणूक परवानगी ४. उद्योगांसाठी नियंत्रीत स्फोटके परवानगी ५. बिगर अधिसूचित वृक्ष तोड परवानगी ६. जमिन खोदण्याची परवानगी 	अतिरिक्त जिल्हाधिकारी
१२	जल संपदा विभाग	<ul style="list-style-type: none"> १. औद्योगिक वापरासाठी पाणी उपलब्धतेचा Quota मंजूर करणे 	अधिक्षक अभियंता

१३	उद्योग विभाग	१. महाराष्ट्र कुळ व शेत जमीन अधिनियम अंतर्गत मंजूरी २. माहिती तंत्रज्ञान/ जैव तंत्रज्ञान उद्याने यांना हेतूपत्र मंजूर करणे ३. मुद्रांक शुल्क माफीची प्रकरणांना मंजूरी	अधिकारी उद्योग अधिकारी
१४	अन्न व नागरी पुरवठा	१. वजने मापे नियम २०११ अंतर्गत नोंदणी (packaged commodities) २. वजने व मापे मंजूरी	सहाय्यक नियंत्रक वजने व मापे
१५	विधी व न्याय विभाग	१. भागिदारी अधिनियम १९३२ अंतर्गत घटकांची नोंदणी	उप निबंधक भागिदारी संस्था
१६	सार्वजनिक बांधकाम व रस्ते विकास महामंडळ	१. उद्योग घटकांसाठी मुलभूत सुविधा जसे वीज, पाणी जोडणी, रस्ता खोदणे, मुख्य रस्त्यांना जोड रस्ते इ.करीता वहीवाट हक्क	अधिकारी अभियंता सार्वजनिक बांधकाम विभाग

प्रकरणपरत्वे आवश्यकतेनुसार प्रधान सचिव (उद्योग) यांच्या परवानगीने मैत्रीमार्फत लोकसेवा हक्क अधिनियमा अंतर्गत पुरविण्यात येणाऱ्या सेवांमध्ये वाढ करण्यात येईल.

४. मैत्री कक्षाचे कर्तव्य व जबाबदार्या :-

- १) मैत्री कक्षामार्फत उद्योगांना शासनाच्या विभागनिहाय पुरविण्यात येणाऱ्या सेवा परिच्छेद क्रमांक ३ मध्ये नमूद केल्या आहेत.
- २) विषयांकित सेवा संबंधित विभागांनी लोकसेवा हक्क अधिनियम २०१५ अंतर्गत अधिसूचित कराव्यात तसेच राज्य लोकसेवा हक्क अधिनियमांतर्गत या सेवा उपलब्ध करून देण्यासाठी संबंधित विभागाने / यंत्रणेने निश्चित कालावधी विहित करावेत.
- ३) विविध विभागांचे अधिकारी मैत्रीचे नोडल अधिकारी म्हणून पूर्ण वेळ काम पहातील.
- ४) राज्य सेवा हक्क अधिनियमांतर्गत विहित कालावधीत घटकास परवानगी / परवाना देणे आवश्यक असून त्याची जबाबदारी संबंधित विभागातील पद निर्देशित अधिकाऱ्यांची राहील.
- ५) मैत्री कक्षा मार्फत प्राप्त झालेल्या निवेदन व अर्जान्वये उद्योगांसाठी ज्या परवाने / ना हरकती मिळण्याबाबत विनंती केली आहे. सदर अर्ज टपालाद्वारे/ऑनलाईन रित्या संबंधित विभागाकडे पाठविण्यात येतील. सदर विभागाने राज्य लोकसेवा हक्क अधिनियमांतर्गत विहित कालावधीत परवान्यासंदर्भात निर्णय न दिल्यास सदर अर्जाच्या बाबत उपरोक्त सेवा संबंधित विभागाच्या अपिलीय अधिकारी यांचेकडे न रहाता मैत्री कक्षातील संबंधित नोडल

अधिकारी यांच्याकडे प्राधिकार रहातील. थोडक्यात मैत्री कक्षाकडे प्राप्त प्रकरणांमध्ये राज्य लोकसेवा हक्क अधिनियमामांतर्गत अंतर्भुत असलेले प्रथम व द्वितीय अपीलीय अधिकारी अनुक्रमे मैत्री कक्षातील नोडल अधिकारी व अध्यक्ष मैत्री हे राहतील या आशयाची दुरुस्ती संबंधित विभागाने लोकसेवा हक्क अधिनियम मध्ये पुरविण्यात येणा-या सेवा तपशिलामध्ये करावा.

- ६) मैत्री कक्षाकडे प्राप्त प्रकरणांबाबत संबंधीत विभागाकडून राज्य लोकसेवा हक्क अधिनियम अंतर्गत विहित कालमर्यादेत परवानगी/परवाना/नाहरकत बाबत निर्णय घेतला नाही तर मैत्री कक्षाकडून पाठविलेले अर्ज विहित कालमर्यादा पूर्ण होताच मैत्री कक्षाकडे वर्ग करण्यात येतील आणि त्यानंतर अशा अर्जावर मैत्री कक्षामध्ये नामनिर्देशित केलेल्या नोडल अधिकायामार्फत प्रथम अपिलात संबंधित प्राधिकृत अधिकायास विहित कालावधीत कार्यवाही पूर्ण करण्याचे निर्देश देण्यात येतील. त्या कालावधीत देखिल कार्यवाही न झाल्यास अध्यक्ष, मैत्री कक्ष हे प्रकरण निहाय निर्णय घेऊन अर्जदारास परवानगी/परवाना देतील.
- ७) सदर विभागाच्या विभाग प्रमुखांच्या वतीने त्यांच्या विभागांचे परवान्याशी निगडीत अधिनियम/शासन निर्णय / नियमावली / अधिकारांचे विकेंद्रीकरण करून त्यानुसार प्रकल्पाची गुंतवणूक/उत्पादन/जागा इत्यादीच्या आधारे परवाने मंजूरीचे अधिकार विविध अधिकाऱ्यांना प्रदान करण्यात आले आहेत. "मैत्री" कक्षाअंतर्गत समन्वय अधिकाऱ्यांना (Nodal Officer) संबंधीत विभागप्रमुखांचे अधिकार प्रदान करण्यात येतील . याबाबत संबंधित विभागाने प्रकरण परत्वे नियम /अधिनियम मध्ये सुधारणा करावी.
- c) राज्यशासन, आवश्यक वाटल्यास संबंधित संस्थांकडे असलेले अधिकार वगळून अन्य अधिकार, "मैत्री" कक्षाला उचित अधिसूचनेद्वारे हस्तांतरीत करील. "मैत्री" कक्षाला प्रदान करण्यात आलेल्या अधिकारांचा कालावधी प्रकल्पाचे उत्पादन ते कार्यकालावधीच्या टप्प्यापर्यंत राहील.

५. मैत्री कक्षातील कामकाजाची पद्धती :-

"मैत्री" कक्षाच्या सुधारीत मॉडेलमुळे राज्याची अर्थिक प्रगती गतिमान होऊन विकासाला चालना मिळेल त्याद्वारे "मेक इन महाराष्ट्र" च्या माध्यमातून "मेक इन इंडीया" चा देखील उद्दिष्ट साध्य होणार आहे.

- १) "मेक इन महाराष्ट्र" अंतर्गत उद्योजकांनी उद्योग स्थापन करण्यासाठी हव्या असणाऱ्या नाहरकती/परवाने /मंजुर्यां करीता केवळ एकाच ठिकाणी म्हणजेच "एक खिडकी योजने"

कडे संयुक्त ऑनलाईन अर्ज करावयाचा आहे. उद्योग स्थापण्याच्या हेतूने आवश्यक असणा-या सेवांकरिता उद्योजक मूळ विभागाकडे देखील अर्ज करू शकेल.

- २) मैत्री कक्षामार्फत पूरविण्यात येणा-या सर्व सेवांसाठी विविध विभागनिहाय अर्जाचा नमुना उपलब्ध करण्यात येईल व अर्जदाराने संगणकीय प्रणालीवर अर्ज करणे आवश्यक आहे. मैत्री कक्षात अर्ज प्राप्त झाल्यानंतर सदरचा अर्ज ज्या विभागात ऑनलाईन सेवा उपलब्ध आहेत त्या विभागाला संगणकप्रणालीद्वारे अर्ज संबंधीत विभागांना पाठविण्यात येईल. तसेच ज्या विभागांमध्ये ऑनलाईन सुविधा उपलब्ध नाही अशा विभागांना टपालाद्वारे सदर अर्ज तात्काळ कार्यवाही साठी पाठविण्यात येतील.
- ३) उद्योगांना जे परवाने प्राप्त करण्यासाठी छाननी / प्रक्रीया शुल्क आकारण्यात येते त्यासाठी महाऑनलाईनद्वारे विहित शुल्क भरणेसाठी संगणक प्रणाली (Online wallet) उपलब्ध करून देण्यात येईल व त्याप्रमाणे विहित शुल्क संबंधित विभागांकडे जमा करण्यात येईल.
- ४) राज्य सेवा हक्क अधिनियमांतर्गत नमूद विहित कालावधी मध्ये संबंधित विभागांनी प्राप्त प्रकरणांवर निर्णय घ्यावयाचा आहे व त्याअनुषंगाने मैत्री मार्फत विभागांना अर्ज पाठविल्यानंतर त्याचा पाठपुरावा (Application Tracking) सुरु करण्यात येईल.
- ५) ज्या उद्योगांना काही विभागांचे परवाने मंजूर करण्यापूर्वी क्षेत्रीय तपासणी अहवाल घेणे आवश्यक असते अशा उद्योगांच्या प्रकरणी मैत्री कक्षातर्फ संबंधित विभागाच्या क्षेत्रीय कार्यालयाचे सहकार्य घेण्यात येईल.
- ६) एक खिडकी योजना ही प्रकल्पाच्या गुंतवणूक रकमेच्या अनुषंगाने राज्य स्तरावर राबविण्यात येणार आहे व त्याची गुंतवणूक मर्यादा आवश्यकतेनुसार ठरविण्यात येईल.
- ७) विकास आयुक्त (उद्योग) हे "एक खिडकी योजने"- "मैत्री कक्षा" चे अध्यक्ष राहतील. तसेच सदर कक्ष प्रधान सचिव (उद्योग) यांच्या संनियंत्रण व मार्गदर्शनाखाली कार्यरत राहील.
- ८) प्रशासकीय विभागाने संबंधित परवाने /नाहरकती /मंजू-या जर राज्य सेवा हक्क अधिनियमातील विहित कालमर्यादित मंजूर केले नाहीत तर असे मंजूरीचे प्राधिकार "मैत्री" कक्षाअंतर्गत नियुक्त संबंधित विभागाच्या नोडल अधिका-यांना मान्यता देण्याचे प्राधिकार या शासन निर्णयाद्वारे देण्यात येत आहेत.
- ९) प्रस्तुत शासन निर्णय निर्गमित केल्यानंतर अधिकाऱ्यांच्या नियुक्तीबाबत विभागांनी स्वतंत्र आदेश काढण्याची आवश्यकता राहणार नाही. मैत्री कक्षात नियुक्तीबाबत आदेश

प्राप्त झाल्यावर संबंधित विभागातील अधिका-यांनी एका आठवड्यामध्ये हजर होणे आवश्यक राहिल.

६. अध्यक्ष "मैत्री" यांचे अधिकार व कार्य :-

- i. मैत्री कक्षाअंतर्गत कार्यरत सर्व नोडल अधिकारी व कर्मचारी यांच्यावर दैनंदिन प्रशासकीय देखरेख व नियंत्रण करतील.
- ii. नविन गुंतवणूक, विद्यमान औद्योगिक घटकांचे आधुनिकीकरण, श्रेणीवाढ आणि विस्ताराच्या प्रकल्पांसह सर्व गुंतवणूकांचे प्रस्ताव स्वीकारने, समन्वय आणि मंजूरी .
- iii. विशाल औद्योगिक प्रकल्पांना गुंतवणूक करण्यास सहाय्य व त्यांना एकत्रित सामुहिक प्रोत्साहने मंजूर करणे.
- iv. उद्योगांना विविध क्षेत्रात राज्यात नविन गुंतवणूक करण्यास प्रोत्साहन देतील आणि असे गुंतवणूक प्रकल्प प्रत्यक्षात कार्यान्वयित व्हावेत म्हणून आवश्यक ते सर्व प्रयत्न करतील.
- v. खाजगी आणि सार्वजनिक क्षेत्राकडून राज्यात नविन गुंतवणूक व्हावी या करिता प्रयत्न करतील, नविन गुंतवणूकीबाबत अर्ज स्विकारतील आणि अशा घटकांना सर्व वैधानिक व अन्य मंजुच्या मिळण्याच्या दृष्टीने समन्वय साधतील.
- vi. अंतरराष्ट्रीय व देशांतर्गत औद्योगिक गुंतवणूकीकरीता महाराष्ट्र राज्य एक आकर्षक व्यासपिठ म्हणून अग्रेसर व प्रथम पसंतीचे ठिकाण रहावे याकरिता महाराष्ट्र औद्योगिक विकास महामंडळ च्या मदतीने देशात व परदेशात मोहिमा, उपक्रम, अभियान, कार्यक्रम, परिसंवाद आणि बैठका आयोजित करतील.
- vii. सर्व उद्योजकांचे आंतर-विभागीय समस्या, अडचणी प्रश्न संबंधीत विभागांशी समन्वय साधून सोडवतील.
- viii. गुंतवणूकदारास प्रकल्पातील गुंतवणूक प्रत्यक्षात व लवकरात लवकर करण्यास मदत होईल अशा रितीने सहाय्य करतील.
- ix. मैत्री कक्षाची कार्ये पार पाडतांना, सक्षम अधिकाऱ्यांची पूर्व-मंजूरी घेऊन, मैत्रीच्या वतीने सर्व दस्तऐवज अधिप्रमाणित करतील.
- x. केंद्रीय वाणिज्य व उद्योग मंत्रालयाच्या “उद्योग करणे सोपे”(Ease of Doing Business) या विषयी देश पातळीवर राज्यांनी विविध सुधारणा राबविण्याकामी केलेल्या प्रगतीच्या अनुषंगाने

राज्याचा विभाग निहाय मानांकन निर्देशांक सुधारणेसाठी सर्व विभागांशी समन्वय साधून त्यांची अंमलबजावणी करतील.

xi. एक खिडकी योजना प्रभावीपणे राबविण्यासाठी मैत्री कक्षात समन्वय अधिकारी यांची नियूक्ती करण्याचे प्राधिकार असतील. तसेच आवश्यकतेनुसार मैत्री कक्षात सल्लागार, कंत्राटी कर्मचारी, यांच्या सेवा प्रधान सचिव (उद्योग) यांच्या मान्यतेने घेण्यात येतील. व या कंत्राटी सेवा प्रयोजनार्थ होणारा खर्च महाराष्ट्र औद्योगिक विकास महामंडळ यांच्यामार्फत करण्यात येईल.

७. "मैत्री" कक्षामार्फत पुरविण्यात येणाऱ्या सेवा व तक्रार निवारण :-

उद्योजकता विकासाच्या दृष्टिने एक खिडकी योजनेचा उद्देश फक्त उद्योगांना परवाने / अनुज्ञाप्ति मिळण्यासाठी सहाय्य करणे इतपत सिमित न ठेवता उद्योग स्थापनेसाठी व त्याअगोदरच्या कालावधिमध्ये सर्व साधारणपणे खालील नाहरकत प्रमाणपत्र / परवानगी / क्षेत्रीय अहवाल इ.मिळविण्यासाठी उद्भवणाऱ्या अडचणी तसेच तक्रारींचा आढावा घेवून त्याचे निराकरण करण्यापर्यंत कार्यकक्षा वाढवीणे अपेक्षित आहे.

अ.क्र.	विभाग	सेवा
१	वित्त विभाग	१. उद्योग घटकांना नियमित इनपुट ट्रक्स परतावा मिळण्याकरीता पाठपुरावा २. सामुहिक प्रोत्साहन योजनेंतर्गत घटकांचा विक्रीकर कर निर्धारणा
२	कामगार विभाग	१. उद्योग घटकांना ४७ मुद्यांच्या अनुंगाने ना हरकत प्रमाणपत्रे मिळण्यासाठी पाठपुरावा. २. माथाडी कामगारासंबंधीत बाबी ३. घटकाच्या स्थलांतर/बंद होण्याबाबत ना हरकती ४. कंत्राटी कामगारांच्या संबंधात परवाने
३	कामगार विभाग औद्योगिक सुरक्षा व आरोग्य	१. कारखाना अनुज्ञाप्ती व कारखाना बांधकाम आराखडा मंजूरी २. कामगार अधिनियमानुसार उद्योग घटकांचा कामगार सेस
४	कामगार विभाग बाष्पके	१. बाष्पके अधिनियमांतर्गत घटकांची नोंदणी व नुतनीकरण २. स्वयंप्रमाणीकरण व निरीक्षण संदर्भात सुधारणा विषयक बाबी

५	नगर विकास विभाग-१	<ol style="list-style-type: none"> १. झोन बदलासंदर्भात व जमीन वापर बदलासंदर्भात पाठपुरावा २. इमारत आराखडा मंजूरी व जोत्यापर्यंतच्या बांधकामाची तपासणी (Plinth checking) ३. उद्योग घटकांना वाढीव चटई क्षेत्र निर्देशांक मंजूरी ४. औद्योगिक प्लॉटचे सर्वेक्षण व महसूली यंत्रणेस वेळीच अभिप्राय देणे ५. जिल्ह्याचा भूवापराच्या झोनींगसह क्षेत्रीय आराखडा
६	नगर विकास विभाग-१	<ol style="list-style-type: none"> १. अग्निशमन मान्यता (तात्पुरती/ कायम) आणि त्याची अंमलबजावणी २. अहवाल सादरीकरण व तपासणी यंत्रणेसंबंधित बाबी ३. इतर विभागांना आवश्यक असणारे अग्निशमन विभागाचे ना हरकत प्रमाणपत्र.
७	नगर विकास विभाग-२	<ol style="list-style-type: none"> १. जमीन वापरात बदलाच्या बाबी २. इमारत आराखडा मंजूरी व इमारत बांधकाम पुर्णत्व प्रमाणपत्र ३. मालमत्ता कर व अन्य स्थानिक कर असल्यास माफीच्या बाबी ४. पाणी पुरवठा जोडणी व सांडपाणी व storm water drain ५. विकासाकरीता अन्य विभागाच्या आवश्यक ना हरकती
८	वन विभाग	<ol style="list-style-type: none"> १. अन्य विभागांना आवश्यक ना हरकती / परवाने २. अनुसूचित वृक्ष तोड परवाना/ मंजूरी ३. वन जमीनीचे रूपांतरण (Diversion of Forest land) व वहीवाटीचा हक्कांसंबंधित बाबी ४. खाजगी वनांसंबंधात शेरे ५. वन्य जीव अभयारण्य / हरीत न्यायाधिकरण, पर्यावरणीय अभिस्थगन (MORATORIUM) संबंधित मुद्यांचा पाठपुरावा

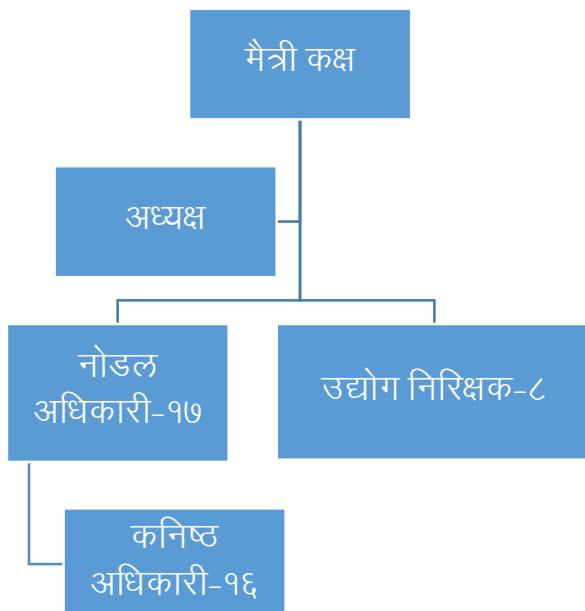
९	ऊर्जा विभाग	<ol style="list-style-type: none"> १. विद्युत भार मंजूरीसंदर्भात क्षेत्रीय कार्यालयाचा तपासणी अहवाल २. औद्योगिक क्षेत्रात विज व feeder lines उपलब्धतेची स्थिती ३. उद्योग घटकांना विद्युत शुल्क माफी परतावा ४. Line charging permission at MSETCL and User side. ५. वहिवाटीचा हक्क व feeder / transformer ची उभारणी .
१०	महसूल विभाग	<ol style="list-style-type: none"> १. मुद्रांक शुल्क आकारणी व मालमत्तेचे मुल्याकनाकरीता दस्तऐवजांचे प्रमाणीकरण २. स्ववापराकरीता गौण खनिज उत्खनन परवानगी व स्वामित्वधन माफी ३. नियम ४४/अ अंतर्गत समिती कार्यवृत्त चा पाठपुरावा ४. इमारत बांधकाम आराखडा मंजूरी व त्यांचे दस्तऐवजीकरण ५. औद्योगिक मालमत्तेच्या हक्क बदल संबंधित बाबी
११	पयारवरण विभाग	<ol style="list-style-type: none"> १. महाराष्ट्र प्रदूषण नियंत्रण मंडळाकडील CAC बैठकांबाबत पाठपुरावा २. मानीव मंजूर्या संदर्भात तरतुदींचा पाठपुरावा व अंमलबजावणी ३. Randomized risk based inspection & reports.
१२	जल संपदा विभाग	<ol style="list-style-type: none"> १. औद्योगिक वापरासाठी पाणी उपलब्धतेचा साठा (Quota) निश्चित करणे २. क्षेत्रनिहाय पाण्याची उपलब्धता व वाटप ३. प्रदूषण करणाऱ्या उद्योग घटकांची पाणी जोडणी रद्द करणे
१३	उद्योग विभाग	<ol style="list-style-type: none"> १. सामूहिक प्रोत्साहन योजना/ महाराष्ट्र कुळ व शेत जमीन अधिनियम / माहिती तंत्रज्ञान/ जैव तंत्रज्ञान

		<p>उद्याने व मुद्रांक शुल्क माफी संबंधित अर्जाचा पाठपुरावा</p> <p>२. खनिज उत्खनन करीता खाणपट्टा मंजूरीच्या बाबी</p> <p>३. उद्योग घटकांसाठी आगामी १० वर्षात वीज, पाणी व रस्ते इ. पायाभूत सुविधा निर्मिती करीता नियोजन व आराखडा.</p> <p>४. विशाल घटककांना मंजूरी व नियमित एकत्रित सामूहिक प्रोत्साहने देणे.</p>
१४	अन्न व नागरी पुरवठा	<p>१. वजने मापे नियम २०११ अंतर्गत नोंदणी (packaged commodities)</p> <p>२. अधिनियमानुसार तपासणी व प्रमाणीकरण Inspection & calibration as per the Act & Stampings.</p>
१५	महसूल विभाग	<p>१. उद्योग घटकांसाठी मुलभूत सुविधा जसे वीज, पाणी जोडणी, रस्ता खोदणे इ.करीता वहीवाट हक्क</p>
१६	गृह विभाग	<p>१. इंधन साठवणूक व संबंधित ना हरकती व परवाने</p> <p>२. उद्योग घटकांना नियंत्रित स्फोटकांसाठी परवानगी</p>
१७	विधी व न्याय विभाग	<p>२. भागिदारी अधिनियम १९३२ अंतर्गत घटकांची नोंदणी</p>
१८	ग्राम विकास विभाग	<p>१. उद्योग घटकांकडून ग्राम पंचायत कराची वसुली</p> <p>२. उद्योग घटकांना ग्रामपंचायतींचे ना हरकती</p> <p>३. उद्योग घटकांना पायाभूत सुविधांची तरतूद</p>
१९	सार्वजनिक बांधकाम व रस्ते विकास महामंडळ	<p>१. उद्योग घटकांसाठी मुलभूत सुविधा जसे वीज, पाणी जोडणी, रस्ता खोदणे, मुख रस्त्यांना जोड रस्ते इ.करीता वहीवाट हक्क</p>
२०	राज्य उत्पादन शुल्क विभाग	<p>१. राज्य उत्पादन शुल्क अधिनियम अंतर्गत उद्योग घटकांना कोटा मंजूरी व अनुज्ञाप्ती ,कारखाना बांधकाम मंजूरी</p>

प्रकरणप्रत्ये आवश्यकतेनुसार प्रधान सचिव (उद्योग) यांच्या परवानगीने मैत्रीमार्फत तक्रार निवारण करण्याच्या विषयामध्ये वाढ करण्यात येईल.

C."मैत्री" कक्षाची रचना व कार्य :-

- १) "मैत्री" कक्षाचे दैनंदिन कामकाजाचे समन्वय करण्यासाठी विकास आयुक्त (उद्योग) हे अध्यक्ष राहतील.
- २) मैत्री कक्षा अंतर्गत नियमीत शासकीय अधिकारी, जे विविध विभागातून प्रतिनियुक्तीने कार्यरत राहतील, असे १७ नोडल अधिकारी, त्यांना दैनंदिन कामकाजात सहाय्य करण्यासाठी संबंधित विभागातील १६ कनिष्ठ अधिकारी राहतील. तसेच सदर कक्षात तपासणी निरीक्षक म्हणून सहाय्य करण्यासाठी उद्योग संचालनालयातील ८ उद्योग निरीक्षक उपलब्ध करून देण्यात येतील.

- ३) सदर नोडल अधिकारी म्हणून संबंधित प्रशासकीय विभागातील विशिष्ट संवर्गातील अधिकारी व कर्मचारी उपलब्ध करून देण्यात येत आहेत.
- ४) प्रस्तुत नोडल अधिकारी म्हणून विविध विभागांच्या अधिनस्त विविध संवर्गातील एकूण १७ पदे नव्याने मैत्री कक्षात निर्माण करणे आवश्यक आहे. तसेच त्यांना दैनंदिन कामकाजात सहाय्य करण्यासाठी संबंधित विभागातील १६ कनिष्ठ अधिकारी व तपासणी निरीक्षक म्हणून सहाय्य करण्यासाठी उद्योग संचालनालयातील ८ उद्योग निरीक्षक असे एकूण ४९ पदे नव्याने निर्माण करणे आवश्यक आहे. प्रस्तुत नवीन पदे निर्मितीचा प्रस्तावावर उच्च स्तरीय समितीच्या मान्यतेनंतर आदेश निर्गमित करण्यात येतील.
- ५) उद्योग विभाग अन्य विभागाशी समन्वय साधेल आणि "मैत्री" च्या व्यासपीठातून एक खिडकी योजना राबवून मंजुच्या देण्याबाबत कार्यवाही करेल. याकरिता मैत्री कक्षात दैनंदिन कामकाज व पाठपूरावा करण्यासाठी पूर्ण वेळ सल्लागार नेमण्यात येतील.

- ६) मैत्री कक्षातील एखाद्या अधिकाऱ्याचे संबंधित विभाग/संरथेच्या संदर्भातील अधिकार "मैत्री" मधील अन्य कोणत्याही अधिकाऱ्यास प्रदान करण्यास अध्यक्षांना प्राधिकृत करण्यात येईल.
- ७) "मैत्री" कक्षामध्ये नियुक्त करण्यात आलेल्या अधिकारी आणि अन्य कर्मचाऱ्यांच्या सेवेच्या शर्ती आणि त्यांची कार्ये व कर्तव्ये "मैत्री" कडून विनिर्दिष्ट करण्यात येतील. तथापि वर नमूद केलेले जे अधिकारी "मैत्री" कडे नियुक्तीवर आहेत, त्यांचे नियमन त्यांच्या मूळ विभाग/संरथेमधील संबंधित संवर्गाच्या संबंधित नियम आणि विनियामांद्वारे करणे पुढेही चालू राहील.
- ८) "मैत्री" कक्षाच्या दैनंदिन प्रशासकीय कामकाजासाठी व कक्षाच्या कामाचा वाढता व्याप लक्षात घेऊन आवश्यकतेनुसार विविध पदांवर अध्यक्षांच्या मान्यतेने कंत्राटी तत्वावर नियुक्ती करण्यात येईल.
- ९) "मैत्री" कक्षातील सर्व अधिकारी व कर्मचाऱ्यांच्या कामकाजावर देखरेख व नियंत्रण अध्यक्ष, यांचे राहील. "मैत्री" कक्षातील सर्व कर्मचाऱ्यांच्या करारांवर संबंधित सक्षम प्राधिकाऱ्याने यथोचित मान्यता दिल्यावर अध्यक्ष "मैत्री" हे सक्षम प्राधिकारी म्हणून स्वाक्षरी करतील.

९. अडचणी दूर करण्याचे अधिकार:-

"मैत्री कक्षा"चे कार्य पार पाडतांना जर कोणतीही अडचण उद्भवली तर अध्यक्ष, मैत्री कक्ष सदर अडचणी दूर करण्याकरीता आपल्या सूचना/प्रस्तावासह शासन निर्णय उद्योग विभाग दिनांक ८/१/२०१५ अन्वये मा. मुख्य सचिव यांच्या अध्यक्षतेखालील गठीत शक्तिप्रदान समितीला संदर्भ करतील आणि याबाबतीत शक्तिप्रदान समितीचा निर्णय बंधनकारक राहील. तसेच कामकाजात विशिष्ट प्रकरणी अधिनियमात / नियमात सुधारणा करणे, काही प्रक्रिया वगळणे अशा वैधानिक स्वरूपाच्या सूधारणा करावयाच्या झाल्यास शक्तीप्रदान समितीच्या मार्फत मंत्रीमंडळ उप समितीच्या मान्यतेसाठी प्रस्ताव सादर करण्यात येईल.

१०. निर्देश देण्याचे अधिकार:-

"मैत्री" ला सोपविण्यात आलेल्या सर्व बाबींकरीता धोरणात्मक निर्देश देण्याचे अधिकार, तसेच मैत्री कक्षात नोडल अधिकारी यांची नियुक्ती करण्याबाबत संबंधीत विभागास शिफारस करणे, मैत्री कक्षामार्फत देण्यात येणा-या सेवांमध्ये वाढ करणे इत्यादीबाबत अधिकार उद्योग विभागाला असतील आणि सदर निर्देश "मैत्री" कक्षावर बंधनकारक असतील.

११. वित्तीय तरतुदः-

"मैत्री" कक्षाला निधी पुरवठा राज्यशासनातर्फ दर वर्षा अंर्थसंकल्पिय तरतूदीद्वारे पुरविण्यात येईल. याकरिता स्वतंत्र लेखाशिर्ष उघडण्यात येईल, याकरिता पुरवणी मागणीद्वारे विधी मंडळास सादर करण्यात येईल. तथापि सदर कक्ष लवकरात लवकर कार्यान्वीत होण्याकरिता अंर्थसंकल्पिय तरतूदीद्वारे निधी उपलब्ध होईपर्यंत सदर कक्षाकरिता निधी महाराष्ट्र औद्योगिक विकास महामंडळ यांच्याकडून घेण्यात येईल. या निधीमधून मैत्री साठी नियुक्त केलेल्या कर्मचारी / अधिकारी यांचे मासिक वेतन व भत्ते, कार्यालयीन खर्च, वाहन / इंधन व इतर तत्सम खर्च करणे अपेक्षित आहे. सदर कक्षातील पद निर्मिती करीता वार्षिक अनावर्ती खर्च रु. १२.३६ कोटी व रु. १ कोटी अनावर्ती खर्च असा एकूण रु. १३.३६ कोटी खर्च अपेक्षित आहे.

उपरोक्त शासन निर्णय वित्त विभागाने अनौपचारिक संदर्भ क्रमांक ७३/२०१५ दि. १८.१२.२०१५ अन्वये दिलेल्या मान्यतेच्या अनुषंगाने निर्गमित करण्यात येत आहे. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेताक २०१६०२१११७४३१४९६१० असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने

(अपुर्व चंद्रा)
प्रधान सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत,

१. मा. मुख्यमंत्री, यांचे प्रधान सचिव महाराष्ट्र राज्य, मंत्रालय, मुंबई-३२.
२. सर्व संबंधित मा.मंत्री यांचे सचिव, मंत्रालय, मुंबई,
३. सर्व संबंधित मा.राज्यमंत्री यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई,
४. मा.विरोधी पक्षनेता, विधानपरिषद/विधानसभा यांचे खाजगी सचिव, विधानभवन, मुंबई.
५. सर्व विधानमंडळ सदस्य, महाराष्ट्र राज्य,
६. मा.मुख्य सचिव, मंत्रालय, मुंबई
७. सर्व मंत्रालयीन विभागाचे अपर मुख्य सचिव/प्रधान सचिव/सचिव, मंत्रालय, मुंबई,
८. आयुक्त, कौशल्य विकास , रोजगार व उद्योजकता संचालनालय, कोकण भवन, नवी मुंबई,
९. महालेखापाल (लेखा व अनुज्ञेयता)-१ महाराष्ट्र , मुंबई
१०. महालेखापाल (लेखा व अनुज्ञेयता)-२, महाराष्ट्र नागपूर,

११. महालेखापाल (लेखा परिक्षा)-१, महाराष्ट्र मुंबई
१२. महालेखापाल (लेखा परिक्षा)-२ महाराष्ट्र नागपूर
१३. अधिदान व लेखा अधिकारी, मुंबई
१४. निवासी व लेखा परीक्षा अधिकारी, मुंबई
१५. मुख्य कार्यकारी अधिकारी , महाराष्ट्र औद्योगिक विकास महामंडळ, अंधेरी मुंबई.
१६. विकास आयुक्त तथा उद्योग संचालक, नवीन प्रशासन इमारत, पहिला मजला मंत्रालय, मुंबई-३२
१७. सर्व कार्यासने, उद्योग विभाग, उद्योग ऊर्जा व कामगार विभाग, मंत्रालय, मुंबई-३२